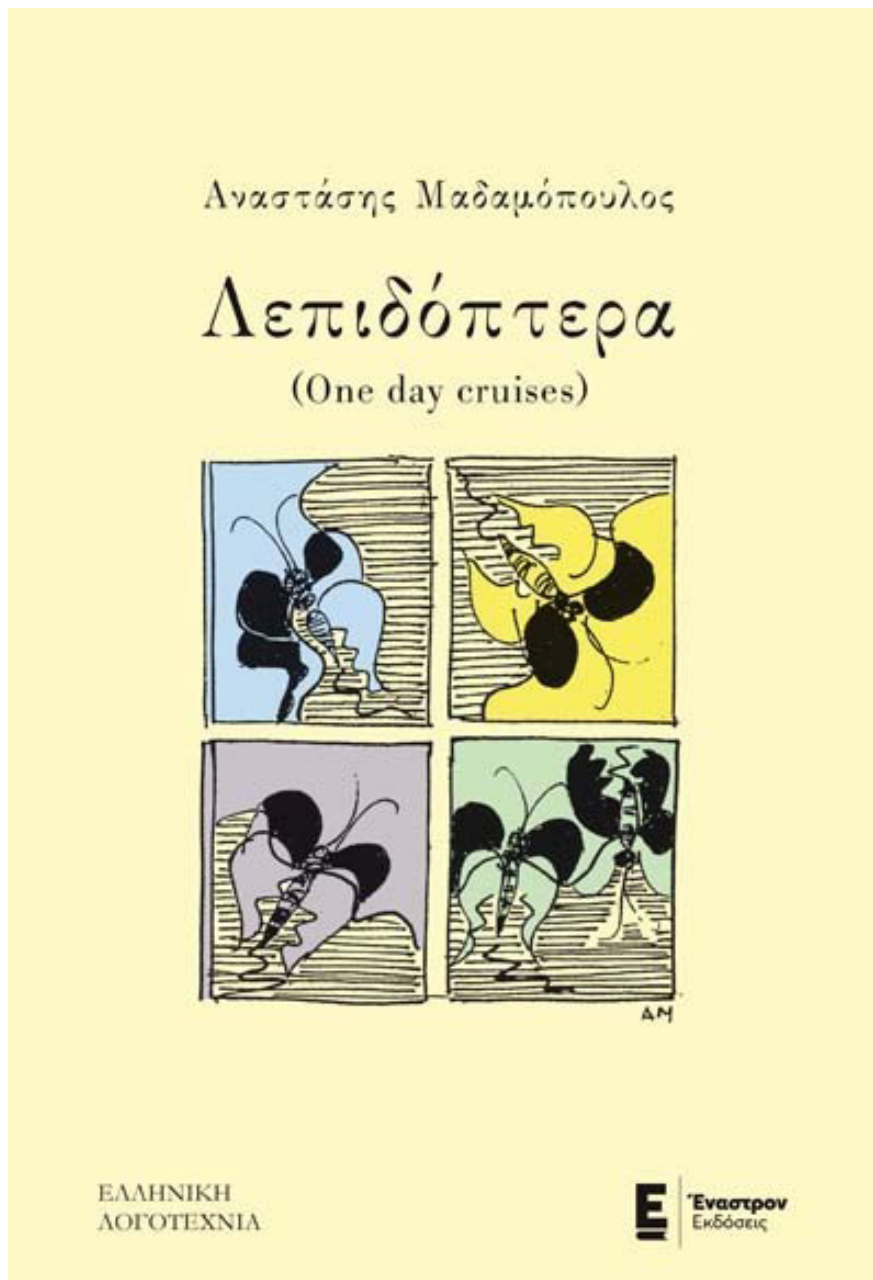

gerontakos

“Εκείνο που καθιστά πιο συμπαγή μια κοινωνία είναι το να γνωρίζει και να ξέρει να αξιολογεί κριτικά την ιστορία της, χωρίς να ξεπέφτει στις μυθοποιήσεις και στην προπαγάνδα, ενώ το αν η ιστορία της είναι μακρά ή σύντομη δεν έχει μεγάλη σημασία.” (Αλεσάντρο Μπαρμπέρο, Ιστορικός)

Κυριακή, Ιουνίου 23, 2019

Για τα γοητευτικά "Λεπιδόπτερα" του Τάσου Μαδαμόπουλου

Λίγες σκέψεις για τα γοητευτικά "Λεπιδόπτερα"
του Τάσου Μαδαμόπουλου

« Του ανθρώπινου βίου», γράφει ο φιλόσοφος-αυτοκράτωρ Μάρκος Αυρήλιος « η διάρκεια είναι στιγμή, η ουσία του ρευστή, η αίσθηση αμυδρή, όλου του σώματος η σύσταση φτιαγμένη για να σαπίσει. Η ψυχή είναι στρόβιλος, η τύχη ακαθόριστη και η φήμη αόριστη. Με λίγα λόγια, του σώματος όλα ποταμός, τα της ψυχής όνειρο και αχνός, τα της ζωής πόλεμος και ξένων άφιξη και η υστεροφημία λήθη.

Τι λοιπόν μπορεί να μας οδηγήσει; Ένα και μόνο η φιλοσοφία. Και τούτο σημαίνει να έχουμε ασφαλή τον εσωτερικό μας δαίμονα από προσβολή και βλάβη, δυνατότερο από τις ηδονές και τους πόνους» (*Τα εις εαυτόν*).

Αυτόν τον σπουδαίο στωικό είχα διαρκώς στο νου μου όσο διάβαζα το στοχαστικό πόνημα για τις πεταλούδες του εκλεκτού φιλόλογου, ποιητή και εικαστικού Τάσου Μαδαμόπουλου, που επιμένει σε καιρούς παρακμιακούς να προβάλλει ένα όραμα προσωπικής αντίστασης απέναντι στη μαυλιστική δύναμη του λάιφ στάιλ, που κατακυριεύει τις σύγχρονες κοινωνίες σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης έκφρασης. Φανταχτερές περσόνες της μιντιακής τερατόσφαιρας μάς "συμβουλεύουν" αδιάκοπα: πώς να φαινόμαστε ωραίοι, πώς να ντυνόμαστε, τι να τρώμε, πού να την περνάμε καλά, πώς να σκοτώνουμε το χρόνο μας χαβαλεδιάζοντας στα μπιτσόμπαρα, να μη δίνουμε σημασία για τα "ωραία και τα υψηλά", δεκάρα για όσα τερατώδη συμβαίνουν στην κοινωνία μας αλλά και σ'όλο τον πλανήτη. Να πετάμε σαν τις εφήμερες πεταλούδες από άνθος σε άνθος τρυγώντας μόνο τις επίγειες ηδονές.

Καμώνονται λες και το ρολόι της ζωής είναι σταματημένο για πάντα στην πρώτη νιότη, λες και ο χρόνος μπροστά τους είναι απεριόριστος, γαλήνιο ποτάμι τα συμβάντα κι όχι ρέμα ορμητικό που μας παρασέρνει. Σαν να μην είμαστε όλοι/ες Ψυχούλες που καθεμιά τους κουβαλάει το νεκρό της, ηπίολοι, πυραύστες πεταλουδίτσες που γυροφέρνουν το καντήλι, πέφτουν στη φλόγα του και καίγονται. Κανένα δίδαγμα από την πεταλούδα, αυτό το πολύχρωμο βιολογικό θαύμα της φύσης, που οι επιστήμονες δεν μπορούν ακόμα να εξηγήσουν τις διαδοχικές μεταμορφώσεις του (από τ'άβγό στην προνύμφη κι από κει στη χρυσαλλίδα, τέλος στην πεταλούδα), και την αδιανόητα βραχύβια ύπαρξή της.

Τελικά, γιατί γοητεύεται ο στοχαστικός συγγραφέας από τις πεταλούδες; Επειδή η θέα τους σχετίζεται με την αρχαιοελληνική αντίληψη για τις ψυχές των προσφιλών κεκοιμημένων, που επιστρέφουν στα μέρη που έζησαν; Μήπως η πεταλούδα, κατ'αυτόν, αποτελεί το αέναο σύμβολο της χαράς, της γιορτής και της ευδαιμονίας του ανθρώπινου βίου; Μήπως αναγνωρίζει σ'αυτήν την ψυχή του και τη σωτηρία της, όπως την εννοούσαν οι πρώτοι χριστιανοί; Μήπως αποτελεί γι'αυτόν το σύμβολο της αλλαγής στο σύντομο κύκλο της ζωής, την αναγκαιότητα δηλαδή για προσωπικό μετασχηματισμό προς ένα βίο αισθαντικότερο και πιο νοηματισμένο; Έστω κι αν έχει επίγνωση της τραγικής συντομίας του, της αναπόδραστης ρίψης του στο καλάθι του σκοτεινού "Ψαρά" των ζώων;

Ο Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ, στον οποίο αφιερώνει ένα κεφάλαιο ο συγγραφέας, υπήρξε μέγας συλλέκτης πεταλούδων, αλλά και απaráμιλλος ανατόμος ψυχών. Το διασημότερο και "προκλητικότερο" από τα μυθιστορήματά του έχει ως κεντρικό ήρωα τον καθηγητή Χάμπερτ Χάμπερτ που ερωτεύεται μία δωδεκάχρονη παιδούλα, την Λολίτα (1955).

Πέντε χρόνια αργότερα , κι ενώ έχει ξεσπάσει ένα τεράστιο σκάνδαλο για το μυθιστόρημα, σε άρθρο της με τίτλο "Lolita Lepidoptera" (1960) , η κριτικός Diana Butler θα υποστηρίξει ότι "ο Ναμπόκοφ έχει μεταφέρει το πάθος του για τις πεταλούδες στο πάθος του ήρωα για νυμφίδια". Κατ'αυτήν η Λολίτα παίζει το ρόλο της πεταλούδας την οποία κυνηγά να πιάσει στην απόχη του ο "συλλέκτης Χάμπερτ" , δίνοντας έτσι σαφώς μια φροϊδική εξήγηση μιας κλασικής περίπτωσης παιδεραστίας: η σεξουαλική κακοποίηση ενός νεαρού κοριτσιού αποτελεί το μεταμφιεσμένο σύμβολο του κυνηγιού της πεταλούδας από έναν παθιασμένο συλλέκτη λεπιδόπτερων.

Είναι μία άποψη που μεταφέρει, άδικα κατά τον Ναμπόκοφ, το βάρος από το προκλητικό "νυμφίδιο", την "πεταλουδίτσα" που μετατρέπει σε κόλαση τη ζωή ενός ελλόγιμου μεσήλικα , στον παιδεραστή ενήλικα , οποίος διαθέτει όλα τα μέσα πειθούς για να κάνει υποχείριό του και να διαφθείρει ένα άγουρο πλάσμα.

Ο Τάσος Μαδαμόπουλος όμως σχολιάζει τις μεταλλάξεις της Λολίτας, από παιδούλα με υπεροργάζουσες ερωτικές ζώνες σε γυναίκα-αράχνη που καταβροχθίζει εκδικητικά τα αρσενικά, και συναντιέται με τη αθώα ψυχούλα της Παπαδιαμαντικής Αγγελικούλας, που του παρουσιάζεται ως «ωραία, μικρά , χρυσόπτερος» , κάνοντας τρεις αργούς σπειροειδείς γύρους πάνω από το κεφάλι του , πριν εξαφανιστεί. Ιδιαίτερη είναι η αναφορά του T.M. στους απίστευτους ταξιδιωτικούς άθλους της πεταλούδας Μονάρχης , ενώ αποτυπώνει με τρυφερότητα τους διάφορους συμβολισμούς που οι άνθρωποι προσέδωσαν στα λεπιδόπτερα στο διάβα της Ιστορίας.

Σκύβοντας πάνω από ανθρώπινα τεχνουργήματα , αφηγείται περιστατικά σε οικογενειακούς χώρους με οικεία πρόσωπα γοητευμένα από τον κόσμο των πεταλούδων, ανακαλύπτει σε σεντούκια κεντήματα , κεραμικά , εργαλεία και χρηστικά αντικείμενα με αποτυπωμένες επάνω τους πεταλουδίσιες φιγούρες , εμπνέεται , τέλος, ποιητικά από τον ανάλαφρο χορό τους πάνω από τα φυτά, γνωρίζοντας ότι για καθεμιά από αυτές η *ημέρα πρώτη* τους είναι και η *έσχατη*:

ΗΜΕΡΑ ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΕΣΧΑΤΗ

*Ακούραστη μπαλαρίνα
με ακατασίγαστο οίστρο χορεύει
στους λόφους και στους κάμπους
μέχρι το τελευταίο της
δευτερόλεπτο.*

*Το δέιλι αποπειράται πια
την κύκνεια πιρουέτα
πάνω στο πλήκτρο
του άτεγκτου χρονοδιακόπτη
υπερτιμώντας την ελαφράδα της
και αψηφώντας της βαρύτητας
τον νόμο και της μοίρας
το γραμμένο της αλάθητης.*